

Sygn. akt III AUa 910/12

## WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 stycznia 2013 r.

**Sąd Apelacyjny w Poznaniu, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych**

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Iwona Niewiadowska-Patzer
Sędziowie:	SSA Marta Sawińska (spr.) del. SSO Wiesława Stachowiak
Protokolant:	st.sekr.sądowy Alicja Karkut

po rozpoznaniu w dniu 9 stycznia 2013 r. w Poznaniu

sprawy z odwołania **M. Ł.**

przeciwko **Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział Regionalny w P.**

przy udziale zainteresowanego K. Ł.

o podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników

na skutek apelacji odwołującej M. Ł.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu

z dnia 22 maja 2012 r. sygn. akt VII U 366/12

**o d d a l a apelację.**

## UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 24 stycznia 2012r. nr (...) Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdził ustanie ubezpieczenia społecznego rolników w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego, macierzyńskiego, emerytalno-rentowego M. Ł. od dnia 1 kwietnia 1997 r. do dnia 07 grudnia 2011 r. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy powołał się na art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2008 r., nr 50, poz. 291 z późn. zm.), zgodnie z którym rolnik lub domownik, który podlegając ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy nieprzerwanie przez co najmniej 1 rok, a od dnia 2 maja 2004 r. 3 lata, rozpocznie prowadzenie działalności gospodarczej, podlega nadal temu ubezpieczeniu w okresie prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, jeśli złoży w Kasie oświadczenie o kontynuowaniu tego ubezpieczenia w terminie 14 dni od dnia rozpoczęcia wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej, a także jednocześnie prowadzi działalność rolniczą lub stale pracuje w gospodarstwie rolnym. Organ rentowy wskazał, że M. Ł. została objęta ubezpieczeniem społecznym rolników z mocy ustawy od dnia 29 stycznia 1997 r., natomiast rozpoczęła pozarolniczą działalność

gospodarczą dnia 10 marca 1997 r. i zakończyła ją 8 grudnia 2011 r., co przesądza o tym, że ubezpieczona nie spełnia określonego w ustawie warunku podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników co najmniej 1 rok przed rozpoczęciem pozarolniczej działalności gospodarczej.

Odwołanie od powyżej wskazanej decyzji złożyła M. Ł., reprezentowana przez radcę prawnego. Odwołująca wniosła m.in. o zmianę zaskarżonej decyzji, zarzucając organowi rentowemu naruszenie przepisów art. 9, 12 k.p.a. i art. 9 k.p.c. poprzez nienależyte i niewyczerpujące informowanie strony o okolicznościach faktycznych i prawnych, które mogły mieć wpływ na ustalenie praw i obowiązków strony, jak również poprzez nieudzielenie stronie niezbędnych wyjaśnień i wskazówek. Odwołująca wyjaśniła, że nie zdawała sobie sprawy z faktu, że rozpoczęcie działalności gospodarczej jest równoznaczne z pozbawieniem jej ubezpieczenia w KRUS.

Postanowieniem z dnia 29 marca 2012 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu wezwał K. Ł. do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanego.

Wyrokiem z dnia 22 maja 2012r., sygn. akt VII U 366/12, Sąd Okręgowy w Poznaniu Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie M. Ł..

Podstawę rozstrzygnięcia Sądu I instancji stanowiły następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne.

M. Ł. i zainteresowany K. Ł. od 29 stycznia 1997 r. są właścicielami gruntów rolnych o powierzchni 15,70 ha oraz wydzierżawiają grunty orne o powierzchni o 0,83 ha fizycznych, położone w W., gmina K.. W dniu 31 stycznia 1997 r. K. Ł. dokonał zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego rolników, wskazując siebie jako rolnika, a M. Ł. jako domownika. Decyzją z dnia 11 lutego 1997 r. KRUS stwierdził podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników i obowiązek opłacania składek M. Ł. i K. Ł. od dnia 29 stycznia 1997 r. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że ubezpieczenie jest w związku z rozpoczęciem w dniu 29 stycznia 1997 r. działalności rolniczej w wyniku przejęcia gospodarstwa rolnego po ojcu. Na odwrocie decyzji w pkt. 1 zawarto pouczenie, zgodnie z którym rolnik i domownik jest obowiązany, nie czekając na wezwanie, w ciągu 14 dni zgłaszać Kasie osoby zatrudnione w jego gospodarstwie, podlegające z tego tytułu ubezpieczeniu oraz informować Kasę o okolicznościach mających wpływ na podleganie ubezpieczeniu i o zmianach tych okoliczności. W pkt. 2 pouczenia wskazano, że rolnik lub domownik, który podlegając ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy, nieprzerwanie co najmniej 1 rok, podejmuje pozarolniczą działalność gospodarczą nie będąc pracownikiem i nie pozostając w stosunku służbowym, nadal podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników. Powyższą decyzję doręczono K. Ł. w dniu 14 lutego 1997r.

W dniu 10 marca 1997 r. ubezpieczona rozpoczęła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej polegającej na sprzedaży detalicznej prowadzonej na straganach i targowiskach. Odwołująca i zainteresowany nie zawiadomili KRUS o prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej. Odwołująca zakończyła prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej w dniu 7 grudnia 2011 r.

Dnia 9 września 2011r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. zwrócił się do Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Placówka Terenowa w Z. o ustalenie okresu podlegania K. Ł. ubezpieczeniu społecznemu rolników oraz wskazania, czy ma on prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. W odpowiedzi KRUS wskazała, że zainteresowany podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników od 29 stycznia 1997 r. do nadal i nie ma uprawnień do świadczenia rentowego. W dniu 15 grudnia 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. zwrócił się do Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Placówka Terenowa w Z. o wskazanie „w jakim okresie M. Ł. podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników. W odpowiedzi na wniosek KRUS wskazał, że M. Ł. podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników z mocy ustawy od 29 stycznia 1997 r. do nadal z tytułu prowadzenia działalności rolniczej. W dniu 09 stycznia 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. zwrócił się do Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Placówka Terenowa w Z. o wskazanie w jakim okresie M. Ł. podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników przy jednoczesnym prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej. W momencie otrzymania powyższego pisma z ZUS, KRUS dowiedział się o prowadzeniu przez odwołującą pozarolniczej działalności gospodarczej. W dniu 24 stycznia 2012 r. pozwany wydał zaskarżoną decyzję.

Decyzją z dnia 27 stycznia 2012 r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdził nadpłatę z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników w kwocie 1.416 zł W uzasadnieniu organ rentowy wyjaśnił, że w dniu 24 stycznia 2012 r. została wydana decyzja stwierdzająca ustanie ubezpieczenia społecznego rolników M. Ł. w okresie od 1 kwietnia 1997 r. do 7 grudnia 2011 r., co spowodowało powstanie nadpłaty.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach KRUS oraz dokumentów przedłożonych do akt niniejszej sprawy, a także zeznań odwołującej i zainteresowanego.

Mając powyższe na uwadze oraz przepisy dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej w zbiegu z działalnością rolniczą, Sąd I instancji uznał, że odwołanie jest bezzasadne. Z powołaniem na tak szeroki stan prawny, Sąd Okręgowy uznał, że skoro zgodnie z art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników wprost wynika, że aby pozostać w ubezpieczeniu rolniczym przy jednoczesnym prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej, należy przed rozpoczęciem tej działalności (pozarolniczej) podlegać nieprzerwanie pełnemu ubezpieczeniu rolniczemu przez okres co najmniej 1 roku (w stanie prawnym do 1 maja 2004r.). W związku z powyższym odwołująca nie spełniła jednej z przesłanek umożliwiających jej podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników w związku z rozpoczęciem prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Jednocześnie Sąd wskazał, że KRUS może z mocą wsteczną podjąć decyzję o niepodleganiu ubezpieczonego ubezpieczeniom rolniczym.

Wobec powyższego, uznając zaskarżoną decyzję w całości za prawidłową, Sąd I instancji na podstawie art. 477<sup>14</sup> § 1 k.p.c., oddalił odwołanie od niej, o czym orzekł w wydanym wyroku.

Powyższy wyrok w całości apelacją z dnia 29 czerwca 2012r. zaskarżyła M. Ł. reprezentowana przez radcę prawnego. Apelująca zarzuciła Sądowi I instancji:

- 1) naruszenie art. 233 k.p.c., które miało wpływ na treść rozstrzygnięcia poprzez sprzeczności poczynionych ustaleń faktycznych w wyroku z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, poprzez błędne przyjęcie, że M. Ł. nie podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników od dnia 01.04.1997r. do dnia 07.12.2011 r. ze względu na nie złożenie oświadczenia,
- 2) naruszenie art. 233 k.p.c., które miało wpływ na treść rozstrzygnięcia poprzez brak wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego, w szczególności poprzez błędne przyjęcie, że M. Ł. nie złożyła w Kasie oświadczenia o kontynuowaniu ubezpieczenia w terminie 14 dni od dnia rozpoczęcia wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej podczas gdy odwołująca się nie została poinformowana o takim obowiązku w chwili zgłoszenia do ubezpieczenia, a decyzja o podleganiu ubezpieczeniu została doręczona tylko i wyłącznie jej mężowi K. Ł.,
- 3) obrazę przepisów prawa materialnego tj. art. 5a ust 1 pkt 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników i art. 60 kc w szczególności poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie ww. przepisów w szczególności poprzez błędne przyjęcie, że odwołująca się nie spełnia warunków do objęcia jej, ubezpieczeniem społecznym rolników,

Wskazując na powyższe, apelująca wniosła o:

- 1) zmianę w całości zaskarżonego wyroku z dnia z dnia 22.05.2012 r. wydanego przez Sąd Okręgowy w Poznaniu VII Wydział Ubezpieczeń Społecznych wydanego w sprawie sygn. akt VII U 366/12 poprzez uwzględnienie odwołania M. Ł. od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 24.01.2012r. w sprawie (...), uchylenia w całości decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 24.01.2012 r. w sprawie (...), przywrócenia społecznego ubezpieczenia rolników od dnia 01.04.1997 r. do dnia 07.12.2011 r. dla M. Ł. oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującej się kosztów procesu według norm przepisanych z uwzględnieniem kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych za obie instancje, lub ewentualnie w przypadku nieuwzględnienia żądań określonych w punkcie,
- 2) uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

### **Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.**

Sąd Apelacyjny stwierdza, że zarzuty apelacji są bezzasadne, a co za tym idzie podlega ona oddaleniu.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, wbrew twierdzeniom apelacji, Sąd I Instancji przeprowadził prawidłowo postępowanie dowodowe, a zebrany materiał poddał wszechstronnej ocenie z zachowaniem granic swobodnej oceny dowodów przewidzianej przez art. 233 § 1 k.p.c. Na tej podstawie Sąd Okręgowy poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne i rozważania prawne, które tutejszy Sąd w pełni podziela i przyjmuje za własne bez potrzeby ponownego ich przytaczania.

Na wstępie przytoczyć należy przepisy prawa materialnego mające zastosowanie w sprawie.

Zgodnie z obowiązującym do 1 maja 2004r. art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników rolnik lub domownik, który podlegając ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy, nieprzerwanie co najmniej 1 rok, podejmuje pozarolniczą działalność gospodarczą nie będąc pracownikiem i nie pozostając w stosunku służbowym, podlega nadal temu ubezpieczeniu. Rolnik lub domownik może podlegać innemu ubezpieczeniu społecznemu wówczas, gdy złoży Zakładowi lub Kasie oświadczenie, że chce podlegać innemu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej, o ile spełnia w tym zakresie warunki określone w odrębnych przepisach.

Sąd Apelacyjny wskazuje, że powyżej cytowany przepis oraz co do zasady bezsporny w niniejszej sprawie stan faktyczny w zakresie dat przystąpienia odwołującej jako domownika do ubezpieczenia rolniczego i rozpoczęcia prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, jednoznacznie rozstrzygają przedmiot sporu w niniejszej sprawie. Jak trafnie wskazał Sąd Okręgowy literalne brzmienie wskazanego przepisu oraz ugruntowane orzecznictwo nie pozwalają w żaden sposób wyłączyć przesłanki podlegania przez 1 rok pełnemu ubezpieczeniu rolniczemu (w tym przypadku domownika), przed rozpoczęciem przez niego prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, aby ubezpieczony mógł pozostać ubezpieczonym w ramach ubezpieczeń rolniczych. Cytując wprost orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2008r., sygn. II UK 312/07 (OSNP 2009/21-22/294): zgodnie bowiem z dyspozycją art. 5a zdanie pierwsze ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 maja 2004 r.), objęcia ubezpieczeniem społecznym rolnika, który - nie będąc pracownikiem - podejmuje pozarolniczą działalność gospodarczą, było poprzedzające bezpośrednio datę rozpoczęcia tej działalności i trwające nieprzerwanie co najmniej przez jeden rok podleganie z mocy ustawy temu ubezpieczeniu w pełnym zakresie. Odwołująca w momencie rozpoczęcia prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej (10 marca 1997r.) nie spełniała ustawowej przesłanki pozwalającej jej podlegać nadal ubezpieczeniom rolniczym, bowiem od daty przystąpienia do tych ubezpieczeń (29 stycznia 1997r.) nie minął wymagany ustawą 1 rok. W związku z powyższym podleganie odwołującej ubezpieczeniom społecznym rolników jako domownika od następnego kwartału po kwartale, w którym nastąpiło wyłącznie przesłanek do tego objęcia, było bezzasadne. Odwołująca rozpoczynając prowadzenie działalności gospodarczej przed upływem jednego troku od podlegania ubezpieczeniom społecznym, automatycznie z niego zrezygnowała.

Dziwią zatem zarzuty apelacji profesjonalnego pełnomocnika, które zmierzają do wykazania, że złożenie oświadczenia w terminie 14 dni do KRUS, o rozpoczęciu pozarolniczej działalności gospodarczej, pozwala zachować możliwość podlegania ubezpieczeniom rolniczym (nawet bez rozstrzygnięcia, czy odwołująca takie oświadczenie faktycznie złożyła). Jednocześnie podkreślić należy, że obowiązek złożenia oświadczenia w terminie 14 dni nie wynikał ze stanu prawnego obowiązującego w 1997r., a dopiero od 2 maja 2004r. W 1997r. zgłoszenie oświadczenia przez ubezpieczonego w KRUS dotyczyło wyłącznie chęci podlegania innemu ubezpieczeniu niż rolniczemu, a dopiero od 2 maja 2004r. warunek zgłoszenia oświadczenia dotyczył niejako potwierdzenia chęci pozostania w ubezpieczeniu rolniczym. W ustalonym stanie faktycznym w zakresie dat, odwołująca nie musiała składać oświadczenia, aby pozostać w ubezpieczeniu rolniczym po rozpoczęciu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, gdyby tylko przed rozpoczęciem jej prowadzenia przez rok podlegała nieprzerwanie i w pełnym zakresie ubezpieczeniom rolniczym. W zakresie zatem terminu złożenia oświadczenia zarzuty apelacji są bezzasadne, a wręcz niedotyczące kwestii spornej.

Na marginesie Sąd Apelacyjny wskazuje na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2008r., sygn. II UK 245/07, z którym Sąd Apelacyjny w pełni się zgadza, że do przewidzianego w art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz.U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.) oświadczenia rolnika, że chce podlegać innemu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej, **nie ma zastosowania art. 60 k.c.** Twierdzenie apelacji w tym zakresie jest zatem błędne. Sąd Apelacyjny podkreśla jednak, że kwestia oświadczenia woli ma znaczenie wyłącznie do stanu faktycznego po dniu 2 maja 2004r.

Odnosząc się do pouczenia odwołującej o ciążyących na niej obowiązkach jako podlegającej ubezpieczeniom rolniczym oraz obostrzeniom w przypadku chęci podlegania innym ubezpieczeniom, Sąd Apelacyjny w pełni zgadza się z rozważaniami Sadu I instancji. Decyzja z dnia 11 lutego 1997r. objęła ubezpieczeniem społecznym zarówno odwołującą jak i zainteresowanego, a zatem kształtowała ich prawa jako ubezpieczonych, jednak odwołującej jako domownika, a zatem niejako przynależnej do ubezpieczonego K. Ł.. Sąd organ rentowy nie był obowiązany doręczyć decyzji również domownikowi, bowiem jego prawo do podlegania jest nierozzerwalnie związane z prawem ubezpieczonego. W tym zakresie chybione są całkowicie zarzuty apelacji, że organ rentowy miał obowiązek powiadomić odwołującą odrębną decyzją o jej podleganiu ubezpieczeniom społecznym. Tym samym brak jest możliwości uwzględnienia zarzutu braku poinformowania odwołującej o jej obowiązkach w związku z podleganiem ubezpieczeniom społecznym, bowiem doręczona zainteresowanemu decyzja dotyczyła zarówno jego samego, jaki i przynależnego do tego ubezpieczenia domownika. Jednocześnie, co należy podkreślić w tym miejscu, pkt. 2 pouczenia z decyzji z dnia 11 lutego 1997r. wprost wskazuje, że jest kierowany zarówno do „rolnika” jak i „domownika”. W związku z powyższym błędne są zarzuty apelacji, że odwołująca nie została pouczona o konsekwencjach przystąpienia do ubezpieczenia społecznego z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w okresie krótszym niż 1 rok od objęcia jej ubezpieczeniem rolniczym – vide. pkt. 2 pouczenia.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji wydanego wyroku.

del.SSO Wiesława Stachowiak SSA Iwona Niewiadowska-Patzer SSA Marta Sawińska